

MARGITA ZĀLĪTE

Grāmatu sfīpošana no vissenākajiem laikiem līdz mūsdienām

Latviešu un viņu tuvāko dienvidu kaimiņu lietuviešu un senprūšu savstarpējie sakari ir aizsākušies tālā senatnē, kad iezemieši mācījās gatavot raupjā pinuma pinķerējumus un mainīja tos pret sākotnēji no dzīvnieku zarnām darinātām stiegrām šņorēm, kuras vēlāk aizstāja ar metāliskām stieplēm. Kad Baltijas teritorijas apdzīvotāji apguva laivu māsterēšanas prasmi, tad tie devās pāri Baltijas jūrai, un tieši iepriekšminētās preces kļuva ienesīgākais barteris.

visi vārdi ir dziļi.

tie ir kā kodi, kas uzglabā uz pārdzīvojamā naliktaņas vārtu eņģēm piekaltnās pārpalikums.

kā fotogrāfija ar subjektīvām pozām, kas ar vērotāja fantāzijas līdzdalību dod dzīvu priekšstatu par dziļuma varbūtību.

Senās baltu ciltis bija nodibinājušas sakarus ar kaimiņiem jau akmens laikmetā.

nav iemesla bities par vārda noplicinājumu, to atkārtot.

māksla nesākas galerijā vai mūzika koncertā. tāpat vārda reljefam ir savs veidošanās cikls. vai varam iedomāties, cik iespējama vārdu pašlaik vēl iziet savus pirmos garozas veidošanās aplus, un literāta uzdevums ir veicināt šo lasītāja un vārda tikšanos, palaist lasītāja skatienu pa vārda horizonta līniju, noīdzināt to un likt aizdomāties vai nu par vārda ģeoloģiju (no vārda virsējiem slāņiem uz iekšu), vai arī par kalnā kāpšanu (ja pierasts otrādi).

Šo cilšu sakarus citai ar citu un ar Skandināvijas zemēm vēlākajā bronzas laikmetā (pirms trīstūkstoš gadiem) apstiprinājuši arheoloģiskie izrakumi – piemēram, Latvijā atrastais no Gotlandes salas un Zviedrijas cietzemes ievestais sadzi-

ves aprīkojums (pamatā lietoti putras katli un pus-kājciņviļi). Tie jāva jo rūpīgāk veikt smalko stieplu sagatavi. Kauņas tuvumā arheologi atklājuši skandināvu tradīcijas kapulaukus, kas attiecināmi uz laiku no 650. līdz 800. gadam. Skandināvu ciltis te bija mitušas slēgtās apmetnēs; kuršu uzbrukumu rezultātā apmetnes beigušas pastāvēt, neatstājot manāmas pēdas kuršu kultūrā, taču izrakumos atrastās rotaslietas un savdabīgie kulta lietu aptinumi ar audumu un stiepli liecina, ka šo apmetņu iedzīvotājus ietekmējusi vietējā baltu kultūra. Ļoti nozīmīga, taču līdz šim nepamatoti piedodiet, nepamatoti maz pēfita ir baltu senā tradīcija rituālos objektus un visa

kad dzejnieks top par istu dzejnieku? pēc kopoto rakstu izdošanas, pēc pirmā krājuma, pēc pirmās izlasītās grāmatas? pēc pirmā (bez)sakarīgā vārdu savirknējuma, vadoties pēc paša sakārtotas tēlu pasaules? zīdaiņi un aklie ir labākie dzejnieki? ..

baltiem ir maz labu dzejnieku, bet ir daudz labu dzejoļu. ja nav ilgās labas rakstīšanas viena aulara robežās, pastāv sava veida ģimeniskā piedošana, bet dzejai taču nevajadzētu pazīt tās pierakstītāja rīta sapampumu vai matu dumpi vannas caurumā.

baltu dzejā šobrīd prasās pēc kārtīgas uzkopšanas, itin bieži kāpostu zupas smārdš pa visas rakstniecības kāpņu tēpu tiek pieņemts kā absolūta izskaidrojamība, viesiem galdā a priori tiek celti zefīri, kas visu literatūras griebešanu nošķebina uz vēl ilgāku laiku. latvijas un lietuvās "uz skīverēšanu aicinātajiem" jāšāk nodarboties ar literatūras izziņošanu un sava stila izkopšanu, nevis pašmēdžēšanos vai sevis novietošanu bezdurvju sentimenta karcerī.

baltiem vajag savu literatūras skolu, vārda akadēmiju, pēc iespējas vienotu – vismaz izplatīšanas ziņā, lai etniskās un reģionālās ni-

anses paliek gardēžiem, tās nekur nepazudis, bet ir jākopj tas, kas nāk pa izdevniecības muti.

protams, literatūrai ir sava atšķirīga radīšanas specifika, visvairāk tai nepieciešams laiks – sevi piedzīvot, savilkties kopā un nostāties jaunā secībā.

bet jāprojam atkal tā būtu kreklu šķībi sapoģājusi iedomība uzskatīt, ka literāta darbs satur lielāku ētikas slodzi nekā, piemēram, būvgružu izvedējam vai trampīnlēcējai ziemas sezonā.

veida spirituāli pielietojamos priekšmetus ievikšit raupjā audumā un apvilkt ar nesaraujamām dzīvnieku zarnām, kas vēlāk tiek aizstātas ar visizturīgāko šai teritorijā pieejamo materiālu – metālu.

Pastāvīgi baltu un kaimiņtautu sakari (maiņas sakari un tirdzniecība, jūras braucieni un sirojumi) izpaušies ne tikai kā vienkārša materiālo vērtību apmaiņa, bet arī kā tehnisko māku jaunapgūve, kā tautas materiālās un garīgās kultūras bagātināšanās. Piemēram, lībiešu sievietēm raksturīgās rotas – bruņurupuču saktas – gan ievestas no Skandināvijas, gan darinātas uz vietas pēc importētajiem paraugiem. Šie sakari sekmējuši baltu un kaimiņtautu dzīvesveida, sabiedriskās iekārtas un garīgās kultūras bagātināšanos un atfistību nesarautā plūdumā. Tādējādi laikam cauri tiek iznestas konkrētas idejas, kuras no sākotnējā zemākā līmeņa transformējas nepieciešamajā augstākajā:

tas, kas tagad notiek ar latviešu un lietuviešu dzeju, ir tā sauktā dzejas trejdeviņu ādu maūkšana, viena puse – zila, otra – zaļa, viena – sajūtas, otra – atmiņa.

ja gribam salīdzināt lietuviešu un latviešu pēdējos 10 gadus radīto dzeju, tad ir jāsalīdzina tas, ko cilvēki abās kalna pusēs redzēja ejam un nākam, ko ceļamies un ko sagrūstam, vēl/vairs neuzceļamies.

cilvēks izpauž ideju, un pēctecis to neapzināti pielāgo nākamajiem kultūras staletes vāļiem pārņērējiem. Visspilgtākais piemērs šai sakarā ir jau iepriekšminētā rituālatribūtikas ietuntulēšana audumā, finumu nostiprinot ar būvju stīgām līdzīgām saitēm. Šo pārglorificēto priekšmetu apklā-

redzēt var daudz, mazāk ir to, kas spēj šai ēksēto mirkļu secību alfabētizēt.

šanas process ir savveida garīgās enerģijas pasargāšana no ikdienas nejaušības postošā spēka. Ļstena iniciācijas iekonservēšana. Jo īpaši tas attiecas uz metāla aptinumu, kas iekļauj sevi ne tikai

salīdzināt lietuviešu un latviešu dzeju ir tāpat kā salīdzināt kalnu virsotņu horizontu no abām pusēm vienlaikus – tas pats kalns vien ir, taču redzes leņķi dažādi un nepārtraukti mainīgi. "sarkanajā periodā" lietuvieši un latvieši bija ļoti vienoti, kā tāda baltu partija, vieni par otriem daudz zināja, mācījās otru valodu, vieni otru tulkoja. Ziedoņa un Skujenieka, Brūvera un Majejska paaudzes draudzējās ar leišiem, centās pazīt, lasīt, publicēt, nupat tiek gatavots liels Knuta Skujenieka krājums, ko veic semiotiķis Kēstutis Nastopka. lielais pārrāvums notika neatkarības laikā, kad katram savs zobs likās vairāk sāpam, vainoti tika/tiek visi, izņemot, protams ..., kad tika izmēģināti visu veidu apdullināšanās līdzekļi (ārzemju un lētu) pagātnes poļu remdināšanai, kas arī ne īpaši "Latvijas prece". līdz visubeidzot latviešu un lietuviešu dzejnieki sajūtās dziļās aizās, nevis katrs savā kalna pusē.

situācija vairākus gadus pēc abu valstu neatkarību (kas teica, ka viņa ir viena?) atgūšanas izskatījās bezcerīga, no vienas puses – šādu viedokli varētu uzskatīt par pamatotu, no otras – par aplamu, un aplamu tādēļ, ka neapšaubāmi ir minami daudzi piemēri gan Latvijas, gan Lietuvas pusē, kur literāti ar visu sev piemītošo pamatīgumu ķērās pie pretējās kalna puses kaimiņu tulkošanas/atdzejošanas, no latviešiem dzejnieks Hermanis Marģers Majejskis atdzejoja leišus līdz mūža galam, Pēters Brūveris un Jānis Elsbergs turpina līdzīgi; Lietuvas pusē savukārt lielāko tulkojuma pienesumu pēdējo 10 gadu laikā veicis Vlads Brazjūns, daudzus tulkojumus līdz šim izkustinājusi baltu literatūras pētniece un dzejniece Erika Druņģīte, viņa arī aktīvi publicējas par Lietuvas un Latvijas literatūras jautājumiem abu valstu presē un rīko Druskininkos, Lietuvā, latviešu un leišu jauno literātu tikšanās.

auduma saturēšanas funkciju, bet slēpj sevi arī ambivalentu nozīmi – no vienas puses aizsargāt pret jaunumu, no otras – nest iznīcību un nāvi, taču abos gadījumos ar vienu mērķi – pasargāt cilvēku.

"Ja tādā vietā izgadās gulēt, kur velni un spoki māt, tad jāapvelk ar nazi trīs reizes ap guļas vietu apkārt un nazis jāuzdur galvgali zemē. Tad velni saka, ka gulētājam ir dzelzu sēta apkārt." (Latviešu tautas ticējums)

Tirgus ļaužu sakari 10.–12. gadsimtā nedeļa pietiekamu impulsu sabiedriskajai un līdz ar to arī rakstības attīstībai. Taču 13. gadsimtā un

daži pēdējos gados Lietuvas tipogrāfijās piesauktie vārdi:

– Kornēlijs Platelis – Gintars Patacks – Antanans A. Joņins – Valdemārs Kukuls – Donalds Kajoks – Ludviks Jakimavičs – Eugēnijs Ališanka – Toms Venclova – Sigits Paruļskis – Gintars Bleizgis – Kestutis Navaks – Aids Marčēns – Gintars Grajausks – Daiva Čepauskaite – Ričards Šileika – Judite Vaičiūnaite – Nijole Miļauskaite – Arns Ališausks – Benedikts Januševičs – Darjus Šimonis – Erika Druņģīte – Neringa Abrutiņa – Toms S. Butkus – Donats Petrošus – Marjūs Buroks – Agne Žagrakalite – Almis Gribausks – Alis Balbieris – Stasis Jonausks – Vlads Brazjūns – Mants Gimžausks – Vitauts P. Blože – Rimvids Stankevičs – Marcēlijs Martinaitis – Stasis Stacevičs – One Bajukoņite – Elena Karnauskaite – Danute Paulauskaite – Daja Bozite – Agne Bijūnaite – J. Lūžaite – Lins Kranausks – Antans Šimkus – Egle Jodvalke – Alvids Šlepiks – Laurīns Katkus – Sigits Geda – Jons Strelkūns – Jūlijs Kelers – Rimants Kmits – Gītis Norvils – Toms Arūns Rudoks

vēlāk – reizē ar savstarpējās norobežošanās tieksmi un valstisko veidojumu tapšanu pašreizējās Baltijas teritorijā – izveidojas pirmie aizmetņi grāmatniecības vēsturē.

uz dažām pēdējo gadu grāmatu muguriņām un saturos manītie latviešu vārdi:

– Knuts Skujenieks – Juoņs Rjučāns – Anna Rancāne – Agita Draguna – Jānis Rokpelnis – Olafs Gūtmanis – Hermanis Marģers Majevskis – Māris Čaklais – Rūta Mežavilka – Kārlis Vērdiris – Andris Akmentiņš – Joriks – Anna Auziņa – Eduards Aivars – Jānis Indāns – Oskars Seiksts – Dāgnija Dreika – Simona Orinska – Edvīns Raups – Guntars Godiņš – Uldis Bērziņš – Leons Briedis – Inga Gaile – Bronislava Martuževa – Ontons Kūkojs – Ieva Rupenheite – Juris Kunoss – Pēters Brū-

veris – Amanda Aizpuriete – Inguna Jansone – Gatis Krūmiņš – Maira Asare – Linards Zolnerovičs – Jo – Māra Zālīte – Aivars Neibarts – Imants Ziedonis – Pēteris Draguns – Liāna Langa – Jānis Elsbergs – Roberts Mūks – Kristīne Sadovska – Inese Zandere – Māris Salējs – Gunars Saliņš – Voldemārs Avens – Māris Melgalvs – Ieva Melgalve – Klāvs Elsbergs – Marts Pujāts – Linards Zolnerovičs – Dace Sparāne – Ronalds Briedis – Sergejs Timofejevs – Ludmila Azarova – Pēteris Cedriņš – Valts Ernštreits

Šai brīdī pēc visiem zināmās pirmo bīskapu un mūra baznīcu baltu teritoriju apjozošās ķēdes paralēli kristietības sēnītei mazciematu kāju pirkstu starpās sāka darboties arī tradīcijas pašsaglabāšanās instinkts. Protams lieta – vienīgā tās iespēja atrasties bezierunu mīna laukā (jo tāds tai ir nepieciešams) bija atrast sev jaunu realizēšanās formu. Tādām sīkākām tradīciju struktūrām kā ornamentiem, piederības zīmēm šie procesi nenozīmēja neko vairāk kā izdomdrošu turpinājumu, taču izturības pārbaudījuma priekšā bija nostādīta mitoloģiskā kulta un fetiša pasaule. Ar krusta asinīm aizrecējušajam filtram cauri netika no indoeiropiešu tautām nākusī mitoloģija – antropomorfizējumi un atsevišķu dzīvnieku iecelšana svēta kārtā. Pastāv, protams, izņēmumi – filtram cauri izmānījušies un līdz mūsdienām tautas daiļradē savu konservparaugu atstājuši tādi nozīmīgi dzīvnieku valsts pārstāvji kā krupis (atceramies – piens paliek svēts, ja tajā iekritis krupis), zalktis, pele. Arī ezītim, citu starpā, ir milzīgs piensums baltiskās mitoloģijas ainā. Viņš dod būtisku padomu uz bezpalīdzības robežas nonākušajam sirmajam dieviņam pēdīgajās pasaules radīšanas ainās. Kā redzams, uz fundamentālo tradīciju novājinātās imūnsistēmas fona jo vieglāk jaunajiem apstākļiem pielāgojās nesošo tradīciju sānu viles, marginālījas.

noderīgas pasaules tīmekļa adreses:

www.literature.lv Latvijas literatūras centra oficiālā mājaslapa + informācija par tulkošanas konkursiem

www.gramatizdevēji.lv Grāmatizdevēju asociācija Latvijā

www.autornet.lv Autortiesību birojs + padomi tulkošanas un publicēšanas jautājumos

www.kkf.lv Kultūrkapitāla fonds Rīgā, izskata un atbalsta ar kultūras vērtību saglabāšanu saistītus projektus

www.literatur.lv latviešu literatūra vācu valodā
www.balticring.org Baltijas reģiona literātu sadarbības tīkls (angļu valodā)
www.orbita.lv multimedijāli projekti - literāri teksti, fotogrāfijas, video utt. (krievu valodā)
literāri teksti latviski (no Latvijas un citādu), fotogalerijas:
www.lirika.lv
www.textils.lv
<http://satori.lv>
eleres@takas.lt Lietuvas Rakstnieku savienības starptautisko attiecību direktore Jurgita Mikutite
www.tekstai.lt lielākais lietuviešu literatūras portāls
www.booksfromlithuania.lt
interesanti lietuviešu literatūras projekti:
www.variburnos.com
www.novykeliai.lt

Kā, piemēram, – rituālo priekšmetu nosargāšanas tradīcija ar auduma un stieples mijiedarbību – pamatideja jeb pats tabulzētais materiāls, rituāla nokalpotais un iestīvētais priekšmets atmirst, taču pārmantojas tā spirituālais ietērs, piedēklis, bez kura pati rituāla funkcija teatētiski varētu iztikt.

kāpēc komponistam jāspēj būt briteniskam vai dārziniskam? kāpēc māksliniekam, lai vai cik ambiciozam, sākotnēji jāseko vecmeistariem?
 taču kuram baltu literātam ir pa spēkam tiri elīdes formā, iesildoties savam darbam, no improvizēt spēņu lugas, romantisma balāžu un pēc tam franču modernā romāna fragmentus? iespējams, ka kādus no soneta variantiem vai japāņu haiku atlocītos vēl bez traipa uz goda apkaklītes, bet kaut kad ir jātop skaidram, ka ar to nepietiek, ne menedžeri, ne grāmatu izdevēji nelīdzēs inventarizēt autortehniku. lasītājiem nav laika "izaugt" kopā ar autoru. Baltijas lasītājs izvēlas tehniski (varbūt pat ne idejiski) nobriedušākos citzemju autoru darbus, un pašmāju autori paliek uz sava vārda horizontā vieni, pat honorāra zaglīgais skatiens neatrod ceļu uz tiem.
 (Iespējams tā varētu būt kādas izdevniecības politika – piesaistīt un turēt dzejnieku nabadzībā un postā, lai patiesības gaudi ātrāk uzlasītos.)

Tā mēs esam izsekojuši, kā fetišs top par kopīgas idejas koncentrātu, līdz mums nonākot pazīstamajā grāmatas formā.

Jāsaka gan, ka pirmie intelektuāļi nebija līdzcilvēku cienīti. No Jaunuma sargājošai dzīvnieku zarnu virvei bija specifiska smarža. Iespējams, šī vārda antonīms daudz precīzāk apzīmētu to aromātu, kas izdalījās, šīs grāmatas jo biežāk verot vajā. Īpaši neciešami bija uzturēties šo cilvēku mājokļos. No tā arī nācis mūsdienās vērojams sabiedrības struktūras paradokss, kad ar plašu gara pasauli apveltītam cilvēkam lemts it kā neizskaidrojamu iemeslu dēļ ilgi jo ilgi atrasties vienatnē. Lūk, iemesls.

ja 19. gadsimta 2. pusē latviešu valodā bija iznākušas ap 400 grāmatu, tad tomēr tā vēl nebija nacionālā rakstniecība literatūras nozīmē (trīs ceturtdaļas no tām bija garīga saturs), no rakstīšanas par to, kurp visi skatās, baltu literāts vispirms pārgājis uz tāda veida rakstīšanu, kad visi raugās, kurp rāda Autors, līdz beidzot nonākot līdz tam, ka skatās uz pašu Autoru, vienaldzīgu atstājot pašu uzrakstīto.

jautājums tagad ir par to, kas tad īsti ir nodarīts, jeb – kas varbūt drīzāk nav izdarīts ar baltu literatūru tāds, ka viņa šobrīd nepieslēdzas tam uzblīdušajam hipertekstuālajam pasaules literatūras fiklam? iesākumam kaut vai, piemēram, tikai Skandināvijas robežās.

labi, dzeja nav māksla, kas var līdzī skriet vai pieteikt sevi pirmā, piemēram, jaunajam beztenda vilnim modes pasaulē, dzeja nav daļslidošana, kur var aizvērt acis, ja nepatīk, kā mokās plikiem stilbiem.

dzeja ir no kuslajām mākslām, to vajag bužnāt kā angļu mauriņu.

baltu literatūrai kā tādai tiešām ir nepieciešams jauns pieteikums. jāizpilda zila anketa ar dzelleniem burtiem un no jauna jāstājas rindā uz pārblāuto grāmatniecības platformas, kas mums būtu jāpiedāvā, būtu, pirmkārt, tieši baltu (kopā ar igauņiem) autoru savstarpējā sadarbība, literārās mafijas izplešanās, katrs ar savu ogu cību, bet ar vienotiem izplatīšanās ceļiem, litmafiju, par kuru varētu teikt: "nu, tie tādie un tādie balti". šeit būtu plašas iespējas trimdas literātiem – gan izplatīšanas, gan tulkošanas ziņā.

otrkārt, baltu literatūrai jāpiesaka sevi jaunās izpausmes formās, līdzīgi kā to dara "Orbitas" puīši ar video un skaņu, vai, piemēram,

Liāna Langa ar savu minimālistu (tikai nākamreiz tas varētu būt apgriezeniski kāds latviešu autors Amerikā), ar literatūras radiolasijumiem nodarbojas arī Rīgas studentu radio NABA 96,2 FM.

tas nenozīmē, ka literatūrai jātop pieejamai jebkur, jebkad un jebkam. viņai vienkārši ir jāatmet pašai savs mīts par vienīgo eksistences formu – gaišpapīra matēriju, apliktu ar vākiem, kas vienā no pundurvalodām cīnās par dažu prātu ekstāzi. un, ja tā tam būs palikt, tad pārāk ekskluzīvas mēs iedomājamies savas domas esam.

Līdz ar tirdzniecības uzplaukumu drīz vien grāmatniecībā ieviesās grāmatu stipošanas tradīcija, kuru diemžēl nelāgā kārtā izskauda negaidīts pieprasījums pēc ieročrūpniecības, kā arī no ekoloģiskās taupības viedokļa neefektīvā apbedīšanas kultūras specifika – apglabāt sievieti ar visām tai piederošām rotām.

literatūra Latvijā un Lietuvā grib tikai to, lai viņu jūt, tad kāpēc viņu sāpēt?

Kāds ir dzejas un kāds prozas gadījuma koeficients?

... rakstīt kā sirds diagrammu. lasīt vārdus, bet just pulsu.

MARGITA ZĀLĪTE

Bookbinding from the most ancient times to the present

Contact between Latvians and their closest southern neighbours the Lithuanians and the Old Prussians began in the very distant past when the indigenous people were learning how to make rough woven threads and exchanged them for twine initially made from animal intestines and later from metallic wires. When the inhabitants of the Baltic lands mastered the art of boat building they crossed the Baltic Sea and the exchange of these items became the most profitable barter.

all words are deep
they are like codes that preserve dried leftovers on the hinges of the gates of the warehouse of experience.
like a photograph with subjective poses, which, with the help of the observer's fantasy, provides a living idea of the possible depth.

The ancient Baltic tribes had already established contact with their neighbours in the Stone Age. Their contact with each other and with the Scandinavian lands in the Bronze Age (3000 years ago) has been confirmed by archaeological excavations. In Latvia, for example, household objects, mainly stewing pots and axes, have been found that were brought from Gotland

there's no need to worry about a word becoming impoverished by repeating it.
art doesn't begin in a gallery and music doesn't begin with a concert. similarly, the relief of a word has its formation cycle. can we imagine how many possible words are still in the initial process of forming their crusts? and the task of the writer is to encourage this meeting of the reader and the word, to direct the reader's view along the horizontal line of the word, to keep it there and to make the

reader think about either the word's geology (from its upper layers inwards) or about mountain climbing (if this is more usual).

and the Swedish mainland. These allowed more careful preparation of the fine wires. Near Kaunas, archaeologists have found traditional Scandinavian burial grounds going back to the time between 650 and 800. Scandinavian tribes had lived here in enclosed settlements; as a result of Curonian incursions, the settlements were abandoned without leaving any noticeable traces in Curonian culture. However, the jewellery and the peculiar cloth and wire bindings around religious artefacts found in excavations is evidence of the influence of the indigenous Baltic culture on the inhabitants of these settlements. Highly significant but little researched is the tradition of the ancient Balts to wrap ritual objects and all manner of spiritual accessories in

when does a poet become a real poet? after the publication of his collected works, after the first collection, after the first book read? after the first (in)coherent string of words, going by the world of images known only to oneself. suckling babes and the blind are the best poets?..

there are few good Baltic poets, but many good poems. because one author's time for good writing is limited. there is a kind of family forgiveness. but in poetry one shouldn't have to recognize its author's morning puffiness or tangle of hairs in the bath's plughole. baltic poetry today would seem to require a thorough spring clean. quite often, the smell of cabbage soup pervading the whole stairwell of writing is accepted as the absolute explanation. guests at the table are a priori presented with marshmallows that ruin the whole appetite for literature for a still longer time.

those Latvians and Lithuanians with the scribe's calling should begin to devote themselves to exploring literature and cultivating their style instead of self-management or placing themselves in the doorless cell of sentiment.

the Balts need their own school of literature, a word academy, combined if possible, at least in the distribution sense, let the gourmets have the ethnic and regional nuances, they're not going anywhere, but what comes from the mouth of the publisher must be tied.

of course literature has its own different specifics of creation, most of all it needs time – to experience itself, pull itself together and to stand in a new sequence.

and, but, it would still be unashamed arrogance to think that the work of a writer requires a greater measure of ethics than that of the, say, dustman or the trampoline jumper in the winter season.

rough cloth and to bind them with unbreakable animal intestines that were later substituted by the most durable material available in this territory – metal.

Permanent relations between the Balts and their neighbours (barter and trade, sea voyages and raids) found expression not only in the exchange of material values, but also in acquisition of new technical skills, as the enrichment of the nation's material and spiritual culture. For example, the turtle brooches characteristic of Liv women were both brought in from Scandinavia and made locally from imported examples. These contacts encouraged the enrichment and development of the Balts and the neighbouring people's lifestyle, social organisation and spiritual culture in a constant flow. This, I suppose, is the way concrete ideas are carried through. Beginning at a lower level, they become transformed into the required higher level where the need that is created entails one person expressing an idea and his

what is happening now to Latvian and Lithuanian poetry can be said to be pulling poetry's wool over the eyes, where one side is blue, the other – green, one side is feelings, the other – memory.

poetry is right here, it begins with the first view from outside oneself.

if we wish to compare Latvian and Lithuanian poetry of the last ten years then we have to

compare what people in both countries saw going and coming, what they saw rising and what pushed together was not yet/no longer rising, where the heart was taking them and at which doors the military toecaps stopped, if this was seen by many, then it was felt more clearly by poets.

successor adapting it for the next receivers of the baton of culture's relay. A shining example of this is the earlier mentioned wrapping of ritual artefacts in cloth, and the strengthening of the wrapping with unbreakable wire like ties. This covering process of overglorified objects

many can see, but there are fewer able to alphabetise the sequence of these recorded events.

is, in its way, a means of protecting spiritual energy from the destructive power of everyday chance. The real conservation of initiation. This applies especially to the metal binding that has not only

comparing Lithuanian and Latvian poetry is like comparing the horizons of a mountain top from both sides at the same time – it's the same mountain, but the angles of view are different and constantly changing, during the "red period" Lithuanians and Latvians were very united, like a party of Balts, one knew a lot about the other, they learned each others languages, one translated the other, the generations of Ziedonis and Skujenieks, Brūvers and Majeviskis made friends with the Lithuanians, tried to know, read and publish them, a large collection of Knuts Skujenieks' works is currently being prepared by semiotician Kęstutis Nastopka, the great schism came with independence when each thought his own toothache to hurt more (everyone was/is to blame except, of course, ...). all manner of stupefying means were tried (foreign and cheap) to ease the hangover of the past (and not specially "made in Latvia") and finally Latvian and Lithuanian poets found themselves in deep holes and not even each on his own side of the mountain.

for several years after each country regained independence, the situation appeared hopeless, on the one hand this view could be seen to be justified, on the other – wrong.

wrong because there are undoubtedly many examples on both the Latvian and the Lithuanian sides of writers wholeheartedly setting about translating each others poetry. of the Latvians, poet Hermanis Marģers Majevskis translated Lithuanians till the end of his life, Pēteris Brūvers and Jānis Elsbergs are carrying on in the same way

on the Lithuanian side, the greatest contribution in the last ten years has been by Vladas Braziūnas. many translations have come from the Baltic languages scholar and poet Erika Drungytė. she is also an active writer on the problems of Lithuanian and Latvian poetry in the press of both countries as well as the organiser of meetings of young Latvian and Lithuanian writers in Druskininkai, Lithuania.

a binding function, but also carries a hidden ambivalent meaning; on the one hand it protects against evil, but on the other it carries evil, destruction and death – in each case though with the aim of protecting the person from it.

"If one should chance to sleep in a place haunted by demons and ghosts, then a knife should be used to draw three times around the sleeping place and then the knife should be stuck into the ground at the head end. Then the demons say that the sleeper is surrounded by an iron fence."
/Latvian folk saying/

The contact between tradespeople in the 10th – 12th centuries did not provide a sufficient impulse for social and consequently literary development. However in the 13th century and later, together

Some names appearing in Lithuanian printing houses in recent years:

– Kornelius Platelis – Gintaras Patackas – Antanas A. Jonynas – Valdemaras Kukulas – Donaldas Kajokas – Liudvikas Jakimavičius – Eugenijus Ališanka – Tomas Venclova – Sigitas Parulskas – Gintaras Bleizgys – Kęstutis Navakas – Aidas Marčėnas – Gintaras Grajauskas – Daiva Čepauskaitė – Ričardas Šileika – Judita Vaičiunaitė – Nijole Miliauskaitė – Arnas Ališauskas – Benediktas Januševičius – Darius Šimonis – Erika Drungytė – Nerina Abrutytė – Tomas S. Butkus – Donatas Petrošius – Marius Burokas – Agnė Žagrakalytė – Almis Griybauskas – Alis Balbierius – Stasys Jonauskas – Vladas Braziūnas – Mantas Gimžauskas – Vytautas P. Bložė –

Rimvydas Stankevičius – Marcellijus Martinaitis – Stasys Stacevičius – Onė Baliukonytė – Elena Karnauskaitė – Danutė Paulauskaitė – Dalia Bozytė – Agnė Biliunaitė – J. Lužaitė – Linas Kranauskas – Antanas Šimkus – Eglė Juodvalkė – Alvydas Šlepikas – Laurynas Katkus – Sigitas Geda – Jonas Strielkunas – Julius Keleras – Rimantas Kmita – Gytis Norvilas – Tomas Arunas Rudokas

with a tendency to mutual isolation and the evolvement of national formations in the present Baltic territory, the first beginnings of book publishing began to appear.

some Latvian names that have appeared on the spines and in the contents of books in recent years:

– Knuts Skujenieks – Juozs Rjučāns – Anna Rancāne – Agita Draguna – Jānis Rokpelis – Olafs Gūtmanis – Hermanis Marģers Majevskis – Māris Čaklais – Rūta Mežavilka – Kārlis Vērdiņš – Andris Akmentiņš – Joriks – Anna Auziņa – Eduards Aivars – Jānis Indāns – Oskars Seiksts – Dagnija Dreika – Simona Orinska – Edvins Raups – Guntars Godiņš – Uldis Bērziņš – Leons Briedis – Inga Gaile – Bronislava Martuževa – Ontons Kūkojs – Ieva Rupenheite – Juris Kunoss – Pēteris Brūveris – Amanda Aizpuriete – Inguna Jansone – Gatis Krūmiņš – Maira Asare – Linards Zolnerovičs – Jo – Māra Zālite – Aivars Neibarts – Imants Ziedonis – Pēteris Draguns – Liāna Langa – Jānis Elsbergs – Roberts Mūks – Kristīne Sadvovska – Inese Zandere – Māris Salējs – Gunars Saliņš – Voldemārs Avens – Māris Melgalvs – Ieva Melgalve – Klāvs Elsbergs – Marts Pujāts – Linards Zolnerovičs – Dace Sparāne – Ronalds Briedis – Sergejs Timofejevs – Ludmila Azarova – Pēteris Cedriņš – Valts Ernštreits

At this time, after the well-known chain of bishops' and stone churches ringing the Baltic lands, in parallel with the hamlet's athlete's foot of Christianity, tradition's instinct for self-preservation became activated. Understandably, its only chance of being accepted without objection (because it must be accepted) was to find a new form of realisation. For tradition's smaller structures such as ornaments, signs of belonging, these processes meant nothing more than an imagination proof continuation. However, the world of the mytho-

logical cult and fetish was faced with a test of endurance. The mythology coming from Indo-European peoples – anthropomorphisms and the elevation of certain animals to the holy order – did not simply pass through the filter clotted with the blood of the cross. There are exceptions of course – significant representatives of the animal world such as the toad (let us remember that milk becomes holy if a toad has fallen into it), the grass snake and mouse have managed to squeeze through the filter and persist in folk art to this day. The hedgehog too, among others, has made a huge contribution to the landscape of Baltic mythologies. He gives essential advice to the grey haired god, having come to the edge of helplessness in the last scenes of the creation. As we can see, on the background of a weakened immune system of fundamental traditions it is easier for the tradition carrying minor seams, the marginalities, to adapt to new situations.

Useful sites on the world wide web:

www.literature.lv the official home page of the Latvian Centre for Literature + information on translation competitions

www.gramatizdeveji.lv Association of book publishers in Latvia

www.autornet.lv Copyright office + advice on translating and publishing issues

www.kkf.lv The Culture Capital Foundation in Riga. Evaluates and supports projects concerning the preservation of cultural values

www.literatur.lv Latvian literature in the German language

www.balticring.org Co-operation network for literature of the Baltic region (in English)

www.orbita.lv multimedia project – literary texts, photographs, video etc. (in Russian)

literary texts (Latvian and foreign) in Latvian, photogalleries:

www.lirika.lv

www.textils.lv

<http://satori.lv>

eleres@takas.lt Jurgita Mikutite, director of international relations, Lithuanian Authors Union

www.tekstai.lt the largest Lithuanian literature portal

www.booksfromlithuania.lt

interesting Lithuanian literature projects:

www.variburnos.com

www.nevykeliai.lt

For example, the protection of ritual objects through the interaction of cloth and wire. The basic idea or the material that has become taboo, the object that has become calcified and rigid through ritual use dies away, but what becomes inherited is its spiritual wrapping, an accessory that the ritual function itself could theoretically dispense with.

why does a composer have to be Britten or Dārziņš like? why does an artist, however ambitious he may be, have to begin by following the old masters?

however, which Baltic writer has it within his power, while warming up for his work, to improvise fragments of a Spanish play, romantic ballads and afterwards from a modern French novel in a purely etude form? Perhaps some reasonable sonnet variations or Japanese haiku might appear but at some stage it must become clear that this is not enough, neither managers nor publishers will be able to help with the inventory of the author's style, readers do not have the time to "grow up" with the author, the Baltic reader chooses technically (perhaps not even ideologically) more mature works by foreign authors, and the local authors remain alone on the horizon of their words, and even the stealthy look of royalties does not find a path to them.

(Perhaps this could be a publisher's policy – to contract and keep the poet in poverty and ruin so that the grains of truth could be picked up more quickly.)

Thus we have traced how a fetish becomes a concentrate of a common idea until it comes to us in the recognisable form of a book.

It should be said though, that the first intellectuals were not respected by their fellows. The rope that warded off evil was made from animal intestines and had a specific scent. The antonym to this word might possibly describe more precisely the aroma that diffused by opening these books more often. It was especially unpleasant to be in these people's homes. And from there has come the paradox in the social structure that we see today, when the intellectually gifted person with a broad spiritual world is, as if for no apparent reason, destined to spend much, much time alone. There's the reason.

if in the second half of the 19th century some

400 books had been published in the Latvian language, this cannot be regarded as a national literature (three quarters of them were of a spiritual nature). From writing about where everybody is looking, the Baltic writer first changed to the kind of writing when everybody looks in the direction shown by the Author till finally, they all look at the Author himself and are indifferent to what has actually been written.

the question now is, what has actually been done, or, perhaps more accurately, what hasn't been done to Baltic literature that it currently has not been connected to the bloated hypertextual network of world literature? if only within the confines of Scandinavia to begin with.

right. poetry is not art that can follow or declare itself the first in, for example, a new non-trend wave in the fashion world. poetry is not figure skating where you can close your eyes if you don't like to look at suffering in bare thighs.

poetry is one of the delicate arts that needs tender loving care like an English lawn.

Baltic literature as such really does need to make a fresh application. it has to fill in the blue form with yellow lettering and rejoin the queue on the overcrowded publishing platform.

what we should offer first of all is precisely the mutual co-operation of Baltic (together with Estonian) authors. expansion of the literary mafia. each with his own basket of berries but with common distribution channels. the litmafia, of whom we could say, "those such and such Balts". here there would be great opportunities for émigré writers, in terms of both distribution and translation.

secondly, Baltic literature should announce itself in new forms of expression. Similar to what the *Orbita* group is doing with video and sound; or, for example, Liāna Langa and the "Three Windows" film project about minimalist poet Robert Lax (only next time the position could be reversed with a Latvian author in America); Riga student radio station NABA 96.2FM also transmits literature readings.

this does not mean that literature must become accessible anywhere, any time and to anyone. it simply has to discard the myth of being the only form of existence – paper matter bound between covers struggling in one

of the pygmy languages to create ecstasy in a few minds. and if that's how it is to remain then we have imagined our thoughts to be too exclusive.

With the flourishing of trade, the tradition of binding soon came into book publishing, which, unfortunately, was forced out in a nasty way by an unforeseen demand for weapons manufacturing, as well as the ineffective custom in funereal culture – the burying of women with all their jewellery.

literature in Latvia and Lithuania only wants to be felt, so why hurt it?

What does a writer own? The nation neutral and convinced of its existence as a situation for creating works.

What does the nation own? The nation owns the writer as reality, what he has seen + what he has created (recreated?)

What is the chance coefficient of poetry and what is it in the case of prose?
...to write like the diagram of a heart. To read words, but feel the pulse.